

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 20 februari 1891, kl. 3 e. m.

Memorial, angående verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning.

Bankoutskottet, som enligt § 4 i den för utskottet gällande instruktion har att undersöka och granska riksbankens tillstånd samt huru densamma styrd och förvaltda blifvit, får efter fullgörande af berörda föreskrift härmed i ämnet afgifva berättelse.

Enär ansvarsfrihet senast blifvit fullmäktige i riksbanken beviljad för tiden intill utgången af år 1888, i hvad afser förvaltningen af bankens såväl hufvud- som afdelningskontor, samt, i fråga om de beslut och åtgärder, hvilka finnas antecknade i fullmäktiges protokoll, intill den 15 januari 1890, har utskottet på grund af sitt ofvanberörda åliggande tagit del af ej mindre de berättelser angående 1889 års förvaltning, som afgifvits af sistlidet års revisorer af riksbankens hufvud- och afdelningskontor, än ock af fullmäktiges allmänna och särskilda protokoll för tiden från och med 15 januari 1890 till samma dag 1891, äfvensom af fullmäktiges med utskottets memorial n:o 1 till Riksdagen öfverlemnade berättelse jemte från samtliga styrelserna för riksbankens afdelningskontor till utskottet inkomna berättelser angående dessa kontors rörelse och förvaltning under år 1890.

Vid berörda granskning har utskottet enligt instruktionens föreskrift med särskild uppmärksamhet följt de fullmäktiges åtgärder, som afse metalliska kassans upprätthållande samt myntutvexlingens fortgång och bestånd, och får i berörda hänseenden meddela, att, på sätt af fullmäktiges protokoll och kassarapporter framgår, nämnda kassa, hvartill räknas allt inom landet befintligt, riksbanken tillhörigt svenskt och ut-

*Metalliska
kassan.*

ländskt guldmynt, omyntadt guld och konventionssilfvermynt, under hela ifrågavarande år varit bibehållen vid temligen oförändradt belopp, i det densamma, som vid 1890 års ingång utgjorde 17,94 millioner kronor, efter att redan den 11 januari ökats till 18,6 millioner, derefter ej vid något tillfälle understigit 18 millioner, utan vexlat mellan högst 19,61 millioner — den 17 maj — och lägst den 18 november vid 18,28 millioner; uppgående berörda kassa vid årets slut till 18,98 millioner kronor. — Vid dessa förhållanden och då kassan sålunda städse under året hållit sig ej obetydligt öfver det därför stadgade minimum af 15 millioner kronor, har följaktligen ej heller varit nödvändigt att på grund häraf vidtaga särskilda åtgärder för indragning af guld.

Hvad vidare beträffar det i metalliska kassan ingående silfvermyntet, hvaraf tillsammans omkring en half million kronor i danskt och norskt mynt blifvit afsändt till vederbörande invexlingsorter för utbyte mot annan valuta, innehade riksbanken vid årets början sådant å ett belopp af 1,21 million kronor, och har tillgången å dylikt mynt under året varit högst vid 2,11 millioner kronor samt utgjorde vid utgången af året 1,84 million kronor.

Har sålunda den egentliga kassan under året undergått jemförelsevis obetydliga vexlingar, så hafva deremot riksbankens hos utländska bankinrättningar eller handelshus i löpande räkning innestående medel, hvilka jemväl räknas såsom grund för riksbankens sedelutgifningsrätt, under året varit utsatta för ovanligt stora och häftiga påkänningar. Från att vid 1890 års början utgöra 3,41 millioner kronor och att under de 5 första månaderna vexla mellan 10,81 millioner och 2,46 millioner kronor nedgingo de i början af juni till 0,64 million och sjönko derefter, förnämligast genom fordran af vexlar på Danmark och Norge, så att riksbanken, i stället för att ega tillgång utomlands, derstädes den 14 juni hade en fordringarna öfverskjutande skuld i löpande räkning af 870,000 kronor. Förhållandet utjmnades visserligen strax derefter genom remitterande af vexlar ur portföljen, så att riksbanken under den öfriga delen af juni och förra hälften af juli, efter att i början af sistnämnda månad den första ränteförhöjningen under året vidtagits, åter hade behållning; men under den största delen af återstoden utaf året häftade riksbanken åter i skuld, som vexlade mellan ett belopp af 0,21 million kronor och 5,64 millioner kronor, hvartill densamma uppgick i början af december. I anledning af dessa ogynsamma förhållanden och då efterfrågan å utländska valutor fortfarande var betydlig, samt då diskonteringar ur riksbankens utländska vexelportfölj till följd af de höga räntesatserna i England och Tyskland voro förenade med jemförelsevis stora upp-

Fordringar å
utlandet i
löpande
räkning.

offringar, måste fullmäktige blifva betänkta på särskilda åtgärder och beslöto i sådant hänseende i midten af oktober höja riksbankens diskonto och utlåningsränta med en half procent och en månad senare med ytterligare en procent eller till 6 % oberoende af lånetiden; och var syftmålet härvid att dels minska utlåningen och dermed utlemnandet af sedlar, som riksbanken ofta finge omedelbart inlösa medelst anvisningar på utlandet, dels ock att härigenom förmå enskilda penningeanstalter och andra att använda sina krediter utomlands, hvilkas anlåtande de kunde antagas uppskjuta, så länge riksbankens ränta stode lägre än den å den utländska marknaden gällande. Vidare vidtogos af fullmäktige anstalter för försäljning i utlandet af riksbanken tillhöriga obligationer, dervid med afseende å det höga pris, hvartill franska rentes på samma tid noterades, och då, förutom efterfrågan i öfrigt å utländska valutor, härtill kom att riksbanken i anledning af sitt deltagande i riksgäldskontorets $3\frac{1}{2}$ % konverteringslån af 1890 hade att liqvidera omkring 2 millioner riksmark samt antagligen komme att nödgas biträda öfriga svenska konsortialdeltagare med anskaffande af utländsk valuta för deras teckningar i lånet, fullmäktige i början af oktober funno skäl genom Rothschild Frères i Paris afyttra hela riksbankens förråd af ifrågasvarande rentes, hvarigenom den erforderliga förstärkningen i tillgångarna å Tyskland kunde genom utbyte af francs mot riksmark beredas. Derjemte försåldes dels det belopp af 750,000 riksmark, som riksbanken erhållit genom teckning i 1890 års 3 % tyska statslån, till pris något understigande hvad riksbanken erlagt, dels ock 18,000 £ sterling i riksgäldskontorets 4 % obligationer af 1880, hvaremot frågasatt försäljning i Tyskland af allmänna hypoteksbankens $4\frac{1}{2}$ % obligationer af 1880 och $3\frac{1}{2}$ % obligationer af 1886 äfvensom i England af svenska statens 4 % obligationer af 1878 under för tillfället i dessa länder rådande penningeförhållanden visade sig ej kunna ske, åtminstone ej utan afsevärda uppoffringar.

Vidare afyttrande af obligationer behöfde ej heller vidtagas, och mot slutet af året kunde förhållandena med nationalbanken i Köpenhamn, hvars i löpande räkning hos riksbanken egande fordran uppgått till betydliga belopp, regleras dels genom att riksbanken lemnade anvisningar å London och Hamburg, dels ock derigenom, att nationalbanken på 4 månaders deposition i riksbanken insatt ett belopp af $2\frac{1}{2}$ millioner kronor, så att riksbankens skuld i löpande räkning till nämnda bank vid årets slut betydligt nedgått; och hade riksbanken erbjudit sig att liqvidera jemväl det återstående beloppet medelst vaxlar på utlandet, hvilket dock af särskilda skäl af nationalbanken afböjts.

Genom vidtagande af ofvan omförmälda åtgärder vunno mot slutet af året riksbankens tillgångar i utlandet, på det hela räknade, sådan tillökning, att banken, från att den 6 december i löpande räkning hafva en skuld af 5,64 millioner, vid årets utgång egde en fordran af 2,26 millioner kronor; och visade sig den förbättring, som inträffat efter de ganska brydsamma förhållandena under året, jemväl deraf att, sedan mot slutet af året penningställningen i utlandet blifvit gynsammare och diskontot derstädes nedgått, fullmäktige kunnat från och med innevarande års början sänka riksbankens utlåningsränta, som vid sistlidne januari månads utgång blifvit ytterligare nedsatt eller till likhet med de näst före den 16 nästlidne oktober gällande bestämmelser, enligt hvilka lägsta diskontot utgjorde $4\frac{1}{2}$ och lägsta räntan vid utlåning 4 % för år räknadt.

*Sedelskulden
och betäcknin-
gen för den-
samma.*

Vidkommande riksbankens sedelskuld och hvad som utgör betäckning för densamma, visar sig,

att beloppet af utelöpande sedlar, som vid 1890 års början uppgick till 43,84 millioner kronor, varit lägst den 15 februari vid 35,81 och högst den 29 november vid 46,17 millioner, samt att detsamma vid årets slut utgjorde ett belopp af 45,40 millioner kronor;

att sammanlagda tillgången af utländska statspapper, inhemska obligationer, noterade å utländsk börs, äfvensom vexlar, betalbara inom eller utom riket, ej vid något tillfälle understigit 51 millioner kronor, men den 31 december var uppe till $63\frac{1}{3}$ millioner och i medeltal hållit sig vid omkring 58 millioner; samt

*Obegagnade
sedelutgif-
ningsrätten.*

att den obegagnade sedelutgifningsrätten varit lägst den 29 november vid 14,99 millioner och högst den 8 mars vid 36,07 millioner kronor samt blott vid några veckoafslutningar understigit 20 millioner kronor, men i medeltal utgjort något mer än 28 millioner.

*Utländska
vexelrörelsen.*

Riksbankens omsättning af utländska valutor har fortfarande varit i stigande och omfattade sistlidet år ett sammanlagdt belopp af närmare 300 millioner kronor, deraf vaxelköpen och dermed jemförliga transaktioner uppgingo till 150,06 millioner och försäljningarna till 148,7 millioner mot resp. 115,48 och 121,19 under år 1889.

Det utan jemförelse betydligaste beloppet af denna rörelse kommer på riksbankens hufvudkontor. Hvad beträffar de tvenne öfriga riksbankskontoren, nemligen dem i Göteborg och Malmö, hvilka deltagit uti köp och försäljning af utländska vaxlar, har det förra kontoret köpt sådana å £ sterling 247,869: 13. 9, riksmark 1,163,327: 57, francs 1,709,893: 23

samt kronor 558,424: 70, motsvarande i svenskt mynt ett sammanlagdt belopp af kronor 7,263,221: 89, hvaremot detsamma sålt vexlar för £ sterling 120,383: 2. 3, riksmark 1,492,707: 79, francs 450,106: 32 och kronor 162,491: 46 å Kristiania samt kronor 17,453: 25 å Köpenhamn, eller i svenskt mynt tillhopa kronor 4,020,933: 49, under det att år 1889 vid samma kontor beloppet af de inköpta vexlarne utgjorde 6,60 millioner och af de försålda 2,17 millioner kronor.

Hvad beträffar kontoret i Malmö, som förut ej egt att sälja utländska vexlar, men med 1890 års början inom visst begränsadt belopp erhöill trasseringsrätt å Köpenhamn och Kristiania samt Hamburg, London och Paris, har detsamma på grund häraf under nästlidet år sålt vexlar å £ sterling 63,474: 2. 11, riksmark 882,772: 68, francs 107,941: 83, danska kronor 12,680: 60 och norska kronor 685: 07, motsvarande ett sammanlagdt bokföringsvärde af kronor 2,020,614: 17. Deremot har beloppet af de utaf samma kontor köpta utländska vexlar ej utgjort mer än kronor 1,077,574: 55 eller i £ sterling 46,858: 16. 10, riksmark 5,900, francs 180 samt danska kronor 139,548: 78 och norska kronor 86,873: 30, hvarjemte vid samma kontor invexlats eller inlösts

danska vexlar till belopp af	kr. 1,148,000: —
norska » » » »	» 336,500: —
å vista anvisningar, betalbara i Köpenhamn, å	» 25,513: 97
d:o d:o å Norge för	» 250,000: —
deraf 50,000 kronor betalbara i Kristiania.	

Den å utländska vaxelhandeln för 1890 belöpande vinst uppgår till 556,956 kronor 72 öre eller omkring 75,000 kronor mer än för nästföregående år och 150,000 kronor mer än för år 1888.

Till hvad i revisorernas och fullmäktiges berättelser finnes omfördt angående riksbankens obligationstillgångar samt dess teckningar i nya statslån har utskottet velat meddela, att riksbanken för sina försålda 3 % rentes, som efter kapitalvärdet voro beräknade till ett belopp af 4,102,000 francs, erhöill tillsammans francs 3,867,372: 35, motsvarande efter en kurs af 71,60 kronor 2,769,038: 60, så att, då desamma voro upptagna i räkenskaperna till kronor 2,061,649: 52, härigenom uppkom en vinst af kronor 707,389: 08.

*Tillgången i
obligationer
och teckningar
i statslån.*

Vidare och beträffande den teckning af 2 millioner riksmark i tyska statslånet af år 1890, som för riksbankens räkning i början af oktober verkställdes till en bestämd kurs af 87 %, utföll densamma så, att riksbanken bekom tillsammans 750,000 mark. Dessa blefvo dock, på sätt ofvan är antydt, snart derefter, i anscende till riksbankens behof af riksmarks-valuta, sålda till pris, som något understeg det, hvarför teckningen skett, eller till 86,5 %. Den härvid uppkomna förlusten, riksmark 4,181: 69, uppväges dock till fullo af vinsten å det belopp af 1 million riksmark, för hvilket riksbanken förut på konsortialvilkor fått tillfälle teckna sig i nämnda lån; utgörande nämnda vinst, som först nyligen, efter slutförsäljning af ifrågavarande obligationer, kommit riksbanken till godo, riksmark 4,852: 56.

Till följd af sitt deltagande med vederbörande konsortium i riksgäldskontorets konverteringslån af 1890 fick riksbanken efter konsortiets afslutande öfvertaga obligationer för nominelt 1,831,000 riksmark, hvarför belöpte en kostnad af mark 1,801,963: 45 eller i kronor, efter en kurs af 88: 50 pr 100 riksmark	kr. 1,594,737: 65,
hvertill komma för det af riksbanken i augusti månad särskildt tecknade belopp	» 880,575: —
	<hr/>
	kr. 2,475,312: 65.

Som riksgäldskontoret i fråga om berörda lån berättigats fullgöra amortering af detsamma medelst uppköp och, derest tillgång till obligationer ej inom landet funnits att tillgå, måst verkställa detsamma utomlands, hvilket för tillfället kommit att tynga på riksbankens svaga behållningar derstädes, beslöto fullmäktige i slutet af oktober till öfverenskommet pris af 96 $\frac{3}{4}$ % afyttra 310,000 riksmark i dylika obligationer för

Värdet å de ifrågavarande slags

obligationer, som riksbanken

sålunda erhöll på sin del, blef

vid årets slut beräknadt till 95 %

eller

kr. 2,128,844: 45

» 2,395,444: 45,

hvidan till följd häraf och under antagande, att obligationerna ej ega högre värde än det, hvar efter de nu äro bokförda, förlusten på riksbankens deltagande i riksgäldskontorets omförmälda konverteringslån skulle uppgå till

kr. 79,868: 20.

Deremot har den ofvan omnämnda försäljningen af riksbanken tillhöriga riksgäldskontorets 4 % obligationer af 1880 å 18,000 £ sterling, bokförda till kronor 328,333: 50, lemnat någon, om än jemförelsevis obetydlig vinst, nemligen 538 kronor 19 öre.

Hvad slutligen beträffar det vid början af innevarande år utbudna nya franska 3 % lånet, tecknade sig riksbanken dervid för ett belopp af 3 millioner francs eller 90,000 francs rentes, men erhöll, enligt hvad utskottet under hand inhemtat, i anledning häraf endast 5,290 rentes, motsvarande i kapital francs 176,333: 33.

På sätt af ofvan meddelade redogörelse framgår, har riksbankens deltagande i riksgäldskontorets konverteringslån af år 1890 ej i ekonomiskt hänseende lemnat något gynnsamt resultat för riksbanken, men dels kan icke blifvande värdet på de öfvertagna obligationerna för närvarande beräknas, dels torde härvid tagas i betraktande vinsten för landet i dess helhet af ifrågavarande konvertering, till hvars åvägbringande, på ovanligt fördelaktiga vilkor för låntagaren, riksbanken utan tvifvel torde i ej oväsentlig mån hafva bidragit genom sitt deltagande uti densamma; och kommer härtill, att vid den tid, ifrågavarande aftal ingicks, penningetillgången och förhållandena i öfrigt voro synnerligen gynnsamma samt att de förändringar härutinnan, som i England och Tyskland sedermera under året inträffade och jemväl betydligt inverkade på vårt land, svårigen kunde förutses.

I afseende å riksbankens upplåningsrörelse under år 1890 hafva, hvad först beträffar de på *upp- och afskrifningsräkning* insatta medlen, hvilka vid årets början uppgingo till 4,92 millioner, desamma under året vexlat mellan högst 5,37 och lägst 3,99 millioner kronor på 3,618—3,973 räkningar, hvaraf på hufvudkontoret komma 2,832—3,076 räkningar med å desamma inestående belopp af högst 4,32 och lägst 3,07 millioner kronor; utgörande räkningarnas antal och beloppen, i jemna tusental räknade, vid afdelningskontoret

*Upplånings-
rörelsen.*

i Göteborg	mellan	171,000	och	251,000	kronor	på	132—166	räkningar,
» Malmö	»	113,000	»	245,000	»	»	84—144	»
» Hernösand	»	1,000	»	22,000	»	»	1—11	»
» Jönköping	»	64,000	»	166,000	»	»	105—139	»
» Kalmar	»	38,000	»	71,000	»	»	84—117	»
» Karlstad	»	17,000	»	76,000	»	»	30—87	»
» Luleå	»	135,000	»	327,000	»	»	58—115	»
» Vexjö	»	32,000	»	87,000	»	»	34—80	»
» Visby	»	32,000	»	73,000	»	»	46—70	»
» Östersund	»	60,000	»	171,000	»	»	72—147	»

Depositionsmedlen vexlade vid hufvudkontoret mellan 10,27 och 13,43 millioner kronor på 2,882—3,383 bevis samt utgjorde i jemna tusental vid afdelningskontoret

i Göteborg	mellan	222,000	och	489,000	kronor	på	66—129	bevis,
» Malmö	»	149,000	»	297,000	»	»	42—66	»
» Hernösand	»	2,000	»	6,000	»	»	1—4	»
» Jönköping	»	366,000	»	415,000	»	»	143—163	»
» Kalmar	»	141,000	»	221,000	»	»	105—142	»
» Karlstad	»	75,000	»	157,000	»	»	36—110	»
» Luleå	»	146,000	»	182,000	»	»	57—67	»
» Vexjö	»	42,000	»	83,000	»	»	35—41	»
» Visby	»	153,000	»	174,000	»	»	47—55	»
» Östersund	»	269,000	»	333,000	»	»	102—124	»

Hvad slutligen vidkommer de utan ränta och på *s. k. folioräkning* *innestående medel*, som skola vid anfordran återbetalas, och hvilka till följd deraf förut hänförts till sedelskulden, hafva, enligt de sammandrag öfver riksbankens ställning, som månadsvis meddelas, desamma vid hufvudkontoret varit högst den 30 april med ett belopp af 11,23 och lägst den 29 november vid 7,07 millioner kronor på 75—76 räkningar samt vexlat vid afdelningskontoret

i Göteborg	mellan	93,000	och	773,000	kronor	på	5	räkningar,
» Malmö	»	121,000	»	1,890,000	»	»	3—5	»
» Hernösand	»	2,700	»	15,700	»	»	1	»
» Jönköping	»	65,000	»	377,000	»	»	3	»
» Kalmar	»	70,000	»	493,000	»	»	2	»

i Karlstad	mellan	39,000	och	375,000	kronor	och	4—5	räkningar,
» Luleå	»	166,000	»	716,000	»	»	2—3	»
» Vexjö	»	15,000	»	235,000	»	»	1—2	»
» Visby	»	12,000	»	74,000	»	»	3—5	»
» Östersund	»	25,000	»	461,000	»	»	3—5	»

Hvad beträffar den inhemska diskonterings- och utlåningsrörelsen, har densamma under nu ifrågavarande år varit ej oväsentligt större än under år 1889; och visar sig af de från de särskilda kontoren lemnade uppgifter, att beloppet af de vid samtliga kontoren utlånta medel, uttagen å kassakreditiv dervid inberäknade, utgjort högst 77,78 och lägst 62,77 millioner kronor; att häraf vexeldiskonteringen omfattat högst 26,96 och lägst 18,73, kassakreditivrörelsen högst 7,85 och lägst 5,77 millioner kronor, samt att sålunda på den egentliga lånerörelsen komma resp. 42,97 och 38,27 millioner kronor.

*Utlånings-
rörelsen.*

Jemföras förhållandena vid 1890 års början och vid dess slut, befinnes det, att riksbankens fordringar för vaxlar, lån och kreditiv, med inberäkning af hvad som var på indrifning beroende, utgjorde:

	Den 31 december 1889.	Den 31 december 1890.
för vaxlar	kr. 22,35 millioner,	kr. 22,13 millioner,
» lån	» 39,01 »	» 41,63 »
» kassakreditiv	» 6,94 »	» 7,14 »
	eller tillsammans kr. 68,30 millioner,	kr. 70,90 millioner.

Utlåningsrörelsen har sålunda under året ökats med mer än 2¹/₂ millioner kronor, hvilken ökning hufvudsakligast kommer på utlåningen mot pant af publika papper och andra obligationer, hvaremot de för afbetalningslån utlemnade belopp under året minskats med mer än en half million kronor.

Ett sammandrag rörande de särskilda kontorens på lagsökning och indrifning beroende fordringar visar följande ställning den 31 nästlidne december:

*På lagsökning
och indrifning
beroende
medel.*

vid hufvudkontoret:

inrikes vexlar, 91 st. å.....	kr. 137,960: 51	
lån på högst sex månader mot hypo- tek af:		
publika papper eller andra obligatio- ner, 1 å	» 700: —	
skuldebref med endast namnsäkerhet, 4 st. å	» 23,405: 23	
41 st. afbetalningslån	» 41,842: 99	
2 » kreditiv	» 6,919: 68	
9 » utländska vexlar.....	» 27,905: 31	kr. 238,733: 72

vid afdelningskontoret i Göteborg:

10 st. inrikes vexlar å	kr. 55,085: 43	
lån på högst sex månader mot hypo- tek af:		
inteckning, 1 lån å	» 626: 39	
skuldebref med endast namnsäkerhet, 4 st. å	» 4,544: 48	
119 st. afbetalningslån å	» 53,217: 04	
3 » kassakreditiv å	» 3,178: 08	kr. 116,651: 42

vid afdelningskontoret i Malmö:

45 st. inrikes vexlar å	kr. 31,722: 83	
18 » afbetalningslån å	» 11,852: 60	kr. 43,575: 43

vid afdelningskontoret i Jönköping:

2 st. inrikes vexlar å	kr. 1,599: 82	
3 » lån mot hypotek af skuldebref med endast namnsäkerhet ...	» 5,394: 56	
14 » afbetalningslån å	» 18,037: 11	
2 » kassakreditiv å	» 6,654: 70	kr. 31,686: 19
	Transport	kr. 430,646: 76

Transport kr. 430,646: 76

vid afdelningskontoret i Kalmar:

29 st. afbetalningslån å kr. 19,046: 97

vid afdelningskontoret i Karlstad:

15 st. afbetalningslån å kr. 21,152: 16

vid afdelningskontoret i Luleå:

16 st. inrikes vexlar å	kr.	9,317: 23	
33 » afbetalningslån å	»	13,867: 50	
1 » kassakreditiv å.....	»	48,500: —	kr. 71,684: 73

vid afdelningskontoret i Vexjö:

12 st. inrikes vexlar å	kr.	18,494: 98	
1 lån mot hypotek af inteckning	»	19,660: —	
37 st. afbetalningslån å	»	23,064: 34	kr. 61,219: 32

vid afdelningskontoret i Visby:

24 st. inrikes vexlar å	kr.	40,773: 89	
4 » afbetalningslån å	»	801: 03	
1 » kassakreditiv å.....	»	3,000: —	kr. 44,574: 92

vid afdelningskontoret i Östersund:

12 st. vexlar å	kr.	6,722: 09	
1 lån mot hypotek af skuldebref med endast namnsäkerhet å.....	»	1,420: 78	
11 st. afbetalningslån å	»	11,120: 41	
1 » kassakreditiv å.....	»	234: 64	kr. 19,497: 92
			Summa kr. 667,822: 78.

Den 30 sistlidne juni utgjorde, enligt en i senast afgifna revisionsberättelse meddelad uppgift, beloppet af riksbankens på indrifning beroende, såsom säkra ansedda, fordringar kr. 974,473: 97

Häraf hafva dock, jemlikt fullmäktiges beslut, vid förra årets utgång från kapitalräkningen afförts och inom linien upptagit 117 st. fordringsposter å tillsammans » 194,554: 68
säger kr. 779,919: 29,

så att, då, på sätt ofvan nämnts, vid innevarande års början de på indrifning beroende medel motsvarade » 667,822: 78,
skilnaden kr. 112,096: 51

visar den förbättring i ställningen, som under sistförflutna halfår inträffat.

För lånerörelsen anvisade medel och vinsten å densamma.

Till upplysning om de för lånerörelsen i dess helhet under år 1890 till de särskilda kontoren anordnade medel har utskottet velat lemna följande redogörelse, utvisande, att beloppet af desamma utgjorde

	Vid 1890 års början.	Vid 1890 års slut.	I medeltal för hela året 1890.
vid hufvudkontoret	kr. 20,400,000: —	26,400,000: —	21,900,000: —
» kontoret i Göteborg	» 12,800,000: —	13,400,000: —	13,440,000: —
» » » Malmö	» 8,200,000: —	9,300,000: —	8,800,000: —
» » » Jönköping	» 2,500,000: —	2,200,000: —	2,490,000: —
» » » Kalmar	» 1,600,000: —	1,400,000: —	1,540,000: —
» » » Karlstad	» 1,500,000: —	1,500,000: —	1,500,000: —
» » » Luleå	» 1,525,000: —	1,475,000: —	1,574,000: —
» » » Vexjö	» 3,100,000: —	2,300,000: —	2,810,000: —
» » » Visby	» 1,200,000: —	1,100,000: —	1,197,000: —
» » » Östersund	» 1,200,000: —	1,300,000: —	1,333,000: —

Härförutom har afdelningskontoret i Hernösand, hvars verksamhet började den 15 november sistlidet år, fått sig för lånerörelsens bedrivande anvisadt ett förlag af 1,500,000 kronor, deraf särskildt för afbetalningslån 300,000 kronor. Hvad i öfrigt beträffar fördelningen af det för sistnämnda slags lån bestämda belopp af 12 millioner kronor och hvad af detsamma var vid nästlidet års slut oanvänt, finnes redogörelse därför redan meddelad Riksdagen genom fullmäktiges vid utskottets memorial n:o 1 fogade berättelse.

Vinsten å riksbankens lånerörelse under år 1890 har uppgått till ett sammanlagdt belopp af kronor 2,282,531: 66 eller 486,521 kronor 68 öre mer än för år 1889, hvilket är beroende på dels högre diskonto och räntesatser, dels på det för diskonteringen och utlåningen anvisade större förlag, som efter medeltal, och oberäknadt hvad som anordnats till afdelningskontoret i Hernösand, utgjort 2,974,000 kronor mer än under nästföregående år.

Vid beräkandet af ifrågavarande vinst har, beträffande afdelningskontoren, afdrag skett för samtliga förvaltningsutgifter, men ej för hufvudkontoret, i afseende å hvilket sådana ej kunnat från andra dylika särskiljas; och har berörda vinst, som sålunda för kontoren i orterna är verklig nettovinst, under sistlidet år i förhållande till medelbeloppet af de anvisade förlagen utgjort:

vid hufvudkontoret	(bruttovinst)	5,02	procent	eller	kr.	1,100,261: 37,
» kontoret i Göteborg	(nettovinst)	3,85	»	»	»	517,161: 10,
» » » Visby	»	3,84	»	»	»	45,940: 74,
» » » Malnö	»	3,73	»	»	»	328,665: 26,
» » » Luleå	»	3,69	»	»	»	58,017: 72,
» » » Östersund	»	3,54	»	»	»	47,240: 48,
» » » Vexjö	»	2,91	»	»	»	81,805: 58,
» » » Jönköping	»	2,86	»	»	»	71,200: 69,
» » » Karlstad	»	1,05	»	»	»	15,763: 51,
» » » Kalmar	»	0,95	»	»	»	14,574: 29,

hvarjemte afdelningskontoret i Hernösand på den tid af 1½ månad, detsamma under året varit i verksamhet, lemnat en nettovinst af

» 1,900: 92

Säger kr. 2,282,531: 66.

Såsom af fullnägtige blifvit i deras till utskottet afgifna och Riksdagen redan här förut delgifna berättelse meddeladt samt af det numera verkställda bokslutet för nästlidet år jemväl bekräftats, har vinsten å riksbankens rörelse i dess helhet under år 1890 uppgått till 3,707,485 kronor 69 öre eller det högsta vinstbelopp, riksbanken någonsin för ett år lemnat.

Vinsten å riksbankens rörelse samt de förnämsta inkomsts- och utgifts-posterna.

Förutom den ökade afkastning, lånerörelsen lemnat, har härtill i väsentlig mån bidragit den mer tillfälliga och naturligtvis ej på ett år uppkomna vinsten på försålda rentes, för hvilken ofvan rodogjorts, och som flera gånger öfverstiger riksbankens förlust genom deltagandet i riks-

gäldskontorets konverteringslån af 1890 och den med tillsammans kronor 130,209: 22 vidtagna nedsättning i bokföringsvärdet å en del obligationer.

Enligt hvad här efteråt intagna sammandrag af nyssberörda bokslut utvisar, äro de förnämsta inkomst- och utgiftsposterna följande:

Inkomster och vinster:

Vinst på upp- och utlåningsrörelsen	kr. 2,282,531: 66
Räntor på statspapper och obligationer	» 984,976: 97
» » landfastighetslån, öfvertagna af allmänna hypoteksbanken	» 15,384: 62
Vinst vid försäljning af utländska obligationer efter afdrag för förluster på sådana, äfvensom kursskilnad vid utbyte af francs-valuta mot riksmark	» 680,484: 06
Provision m. m. vid deltagande i svenska statens $3\frac{1}{2}\%$ lån af år 1890	» 13,242: 26
Vinst på utrikes vexelrörelsen	» 556,956: 72
» » såldt papper från Tumba bruk	» 71,961: 80
Afgifter för förseglade deposita	» 1,536: 60
» » öppna deposita	» 16,778: 76
Vinst på utländskt guldmynt	» 4,038: 92
Öfriga inkomster	» 7,130: 30
	<hr/>
	kr. 4,635,022: 67.

Utgifter och förluster:

Räntor på äldre lånebanksobligationer.....	kr. 9,034: 87
Myntningskostnad	» 7,762: 50
Förlust på gammalt silfvermynt.....	» 48,502: 06
» » utlottade inhemska obligationer	» 11,355: 98
Förlust på försålda inhemska obligationer	» 7,084: 01
Nedsättning i bokföringsvärdet å obligationer	» 130,209: 22
Utgifter för byggande af nytt bankhus i Jönköping	» 24,000: —
Löner och arfvoden vid hufvudkontoret..	» 329,921: 75
	<hr/>
Transport	kr. 567,870: 39

	Transport	kr. 567,870:	39	
Pensionsstaten	»	64,341:	66	
Förvaltningsutgifter vid hufvudkontoret ..	»	255,619:	19	
Välgörenhetsbidrag	»	15,514:	—	
Öfriga utgifter och förluster	»	662:	45	
Saldo vid årets slut af upplupna, ej be- talta räntor jemfördt med detsamma vid föregående års slut.....	»	23,529:	29	927,536: 98
Behållen vinst år 1890.....				3,707,485: 69.

För de beslut och åtgärder, som fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret gemensamt vidtagit i anledning af det dem meddelade uppdrag i afseende å frågan om uppförande å Helgeandsholmen af nytt riksdags- och riksbankshus m. m., äro redogörelser meddelade dels i fullmäktiges protokoll, dels i den vid utskottets memorial n:o 1 fogade berättelse; och som granskningen af hithörande frågor blifvit öfverlemnad till sammansatt stats- och bankoutskott, hvilket kommer att hos Riksdagen göra anmälan i ämnet, har detta ärende ej föranledt till någon åtgärd särskildt från bankoutskottets sida.

Ang. frågan om anskaffande af nytt riksdags- och riksbankshus.

Vid granskning af inspektionsberättelserna angående riksbankens afdelningskontor har utskottet erfarit, att ännu på åtskilliga orter, särskildt i Malmö, flera statsinrättningar för sina bankaffärer anlita enskilda bankanstalter, ehuru riksbanken på platsen har afdelningskontor, derigenom bidragande till spridande af enskilda bankers sedlar i stället för riksbankens; och ehuru detta, såsom det vill synas, oegentliga förhållande ej står i samband med frågan om fullmäktiges förvaltning af riksbanken eller lärer bero på deras befogenhet att kunna undanrödja, har utskottet dock ansett sig böra hvad sålunda fäst dess uppmärksamhet här omförmåla.

Ang. anlåtande af enskilda penninganstalter i och för statsinrättningars bankaffärer.

I § 13 af lagen om rikets mynt af 30 maj 1873 stadgas, att myntstycke af guld, silfver eller brons, som blifvit vanställdt eller genom skafning, flining, borring, tillödning eller annan olaglig åverkan af

Fråga om åtgärder för invezling af skadadt eller vanställdt mynt.

hvad slag som helst skadadt, skall hafva förlorat sin egenskap af lagligt betalningsmedel. Med anledning af dessa mer sväfvande och synnerligast i fråga om uttrycket »vanstaldt» obestämda stadganden hafva fullmäktige under nuvarande förhållanden ej ansett sig kunna gifva riksbankens kassörer någon särskild föreskrift angående vilkoren för invexling af skadadt eller nött mynt, utan öfverlemnadt åt deras eget bepröfvande att härutinnan förfara. Detta hade ofta haft till följd, att mynt, äfven om skadan derå varit högst obetydlig och antagligen ej i brottslig afsigt åkommen, icke blifvit i riksbanken emottagna, då vederbörande kassör äfventyrade att göra förluster derigenom, att mynten vid företeende sedermera hos myntverket kunde komma att afvisas eller inlösas till lägre värde än pregelvärdet. Olägenheterna häraf för allmänheten vore uppenbara, och för riksbanken hade de yppat sig hufvudsakligast vid de till betydligt belopp från Danmark i och för invexling härstädes ingående försändelser af svenskt silfvermynt, bland hvilket ej sällan förekomme delvis skadadt eller nött mynt. Det hade också syntts fullmäktige mindre lämpligt att till en utländsk bankinrättning återsända eller för densamma göra afdrag för ofta ganska obetydligt skadade mynt, synnerligast som i det främmande landet, med hvilket Sverige ingått myntkonvention, en mindre sträng tolkning af bestämmelserna angående inlösen af mynt lærer gjort sig gällande vid emottagande af härifrån afsändt danskt sådant, och fullmäktige hade af sådan anledning under sistlidna år funnit sig föranlåtna medgifva, att ifrågavarande slags från Danmark levererade mynt finge tills vidare i riksbanken till pregelvärdet emottagas och riksbanken sjelf vidkännas den förlust, som vid myntverkets blifvande värdering af detsamma möjligen kunde uppstå.

Då myntning af skiljemynt skedde uteslutande för statens räkning och densamma derpå skördade betydlig vinst, torde det ej vara en allt för obillig fordran, att mynt, som förlorat sin egenskap af lagligt betalningsmedel, af myntverket till fullo invecklades, så snart anledning saknades till antagande, att mynten skadats i afsigt att förringa deras värde, och då innehafvaren kunde anses hafva emottagit dem på god tro, synnerligast när, såsom i förevarande fall, fråga vore om det biljonerade myntet, i afseende hvarå faran att allmänheten skulle med detsamma vidtaga någon särskild åtgärd för att tillägna sig en del af myntmetallen ej torde vara särdeles stor.

Sist församlade revisorer hafva å nyo fäst uppmärksamhet vid denna fråga och vid behovet af ändring eller särskild tolkning af ofvanberörda bestämmelser, ledande till mindre sträng tillämpning af de-

samma, i hvilket syfte ock fullmäktige hos Kongl. Maj:t gjort framställning i ämnet; och då saken genom ofvannämnda berättelse och fullmäktiges protokoll kommit till utskottets kännedom, har utskottet velat härmed för Riksdagen omförmåla detta ärende, som fortfarande är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

Vid sistförflutna riksdag hafva, såsom redan förut är här ofvan an-^{Tillstyrkan af}tyddt, fullmäktige i riksbanken erhållit ansvarsfrihet för riksbankens för-^{ansvarsfrihet}valtning i dess helhet under år 1888 och, hvad beträffade kontoret i ^{för}Kalmar, äfven för den del af år 1887, detsamma varit i verksamhet, ^{fullmäktige.}äfvensom för de i fullmäktiges protokoll för tiden från och med 15 januari 1889 till samma dag sistlidna år antecknade beslut och åtgärder. I sin till Riksdagen afgifna berättelse hafva de år 1890 församlade revisorer, som granskat riksbankens räkenskaper för år 1889, anmält, att vid riksbankens förvaltning under den tid, granskningen omfattat, ej något varit att erinra, hvarjemte de revisorer, som af Riksdagen varit utsedda att granska afdelningskontorens i Göteborg, Malmö, Jönköping, Kalmar, Luleå, Vexjö, Visby och Östersund räkenskaper för sistnämnda år, i sina berättelser tillstyrkt ansvarsfrihet för dessa kontors styrelser.

Med anledning häraf och som vid den nu verkställda undersökningen af riksbanken utskottet ej haft något att anmärka, utan funnit, att fullmäktige med omsorg och nit fullgjort det dem lemnade uppdrag, som under åtminstone en del af ifrågavarande år lär kunna anses hafva varit mer magtpåliggande än vanligt, får utskottet hemställa,

att ansvarsfrihet måtte beviljas fullmäktige i riksbanken för ~~förvaltningen~~ af denna banks hufvudkontor samt dess ~~afdelningskontor~~ i Göteborg, Malmö, Jönköping, Kalmar, Luleå, Vexjö, Visby och Östersund under år 1889, äfvensom för de beslut och åtgärder, som finnas antecknade i fullmäktiges protokoll för tiden från och med den 15 januari 1890 till samma dag innevarande år.

Till sist har utskottet skolat härmed anmäla, att utskottet framdeles i sammanhang med granskningen af reglementet kommer att taga i vidare öfvervägande de i revisorernas och fullmäktiges berättelser före-

kommande ärenden, som, ehuru ej af beskaffenhet att inverka på frågan om ansvarsfrihet för fullmäktige, dock kunna finnas påkalla sådan ytterligare pröfning.

Stockholm den 20 februari 1891.

På utskottets vägnar:

PER SAMZELIUS.
